Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1455-1464

DOI: 10.29228/TurkishStudies.23522

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 07.07.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.08.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (06.08.2019)-Referee 2 (09.08.2019)- Referee 3 (10.08.2019)

This article was checked by iThenticate.

ANTALYA ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ DOYUM VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Erdi KAYA - Serkan ZENGİN***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, özel eğitim kurumlarında çalışan özel eğitim öğretmenlerinin, mesleki tükenmişlik ve öznel iyi oluş düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenerek, farklılaşma farklılaşmadığının tespit etmektir. Araştırma, taramaya dayalı betimsel modeldir. Araştırma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Antalya il merkezi özel eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 76 özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Maslach Tükenmişlik Envanteri” ve “Mesleki Doyum Ölçeği” aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda “Mesleki Doyum Ölçeği” puanlarının hiçbir demografik değişkene göre farklılaşmadığı, “Maslach Tükenmişlik Envanteri Ölçeği’nin alt boyutlarından “Duygusal Tükenmişlik” ve “Kişisel Başarı Hissi” alt boyut puanlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki kıdem, düzenli spor yapma, öğrenci velisinin çocuklarla ilgili olma gibi demografik değişkenlere göre farklılaşmadığı tespit edilirken, “Duyarsızlaşma” alt boyutunun güvenilirlik ve geçerlik puanları çok düşük olduğu için çalışma sonuçlarında duyarsızlaşma alt boyutuna ilişkin sonuçlara yer verilmemiştir. Çalışmaya katılan bireylerin mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerinin ise cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum özel eğitim öğretmenlerinin cinsiyet durumları tükenmişlik düzeylerini ve mesleki doyumlarını etkilememektedir. Katılımcıların mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular literatür

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, E-posta: kaerdikaya@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Antrenörlük Bölümü, E-posta: serkanzenegin79@gmail.com

paralelinde tartışılmış ve ortaya çıkan neticeler doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, mesleki doyum, tükenmişlik.

ANALYSIS OF JOB SATISFACTION AND BURNOUT LEVELS OF TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION SCHOOLS IN ANTALYA

ABSTRACT

The aim of this study is to determine whether the job burnout and subjective well-being levels of special education teachers working in special education institutions differ by analyzing them in terms of some demographic variables. The research is a descriptive model based on surveying. The research group consists of 76 special education teachers working in the special education institutions in the city center of Antalya in the 2017-2018 academic year. The research data has been obtained using the 'Personal Information Form' prepared by the researcher, 'Maslach Burnout Inventory' and 'Job Satisfaction Scale'. As a result of the research, it is found out that the scores of 'Job Satisfaction Scale' do not differ according to any demographic variables and that the subscale scores of 'Emotional Exhaustion' and 'Personal Accomplishment' subscales of Maslach Burnout Inventory do not differ according to demographic variables such as gender, age, marital status, occupational seniority, regular exercising, and parental attentiveness, while the results of the depersonalization subscale are not included in the study results due to the reliability and validity scores of the 'Depersonalization' subscale being very low. The meaning of the levels of professional satisfaction, emotional exhaustion and personal accomplishment of the individuals towards the study did not differ significantly according to the gender variable. This situation does not affect the level of burnout and professional satisfaction of special education teachers. It was observed that the levels of professional satisfaction, emotional exhaustion and personal accomplishment of the experts did not differ significantly in the ranking according to age groups. The findings are discussed in the light of the literature and recommendations are made in line with the revealed results.

STRUCTURED ABSTRACT

All kinds of negativity and stress in working life can cause serious problems both in personal and institutional terms. Man is a social being by its nature. First of all, teachers who take part in the education of the generations as actors, not audiences can experience burnout syndrome as their duties are broad and their responsibilities are very heavy. According to international literature, teaching is one of the most stressful professions. In this context, it is aimed to determine whether the burnout levels of the teachers working in special education schools in Antalya are related with the variables of age, gender, working duration, type of institution and the department graduated.

According to the results of the findings, it is seen that the levels of occupational satisfaction, emotional exhaustion and sense of personal accomplishment do not differ significantly according to gender. This situation can be interpreted as the gender status of the teachers do not affect the burnout levels and occupational satisfaction of special education teachers. In the studies of Cemaloglu and Sahin (2007) conducted on teachers and which show parallelism with our study, while the burnout levels of the participants did not differ according to the gender variable, it was also seen in the study conducted by Özgül and Atan (2016) that the same results were reached and gender did not affect the burnout level. When we examine the other studies that reveal that gender variable does not make a significant difference in burnout level, according to the findings of Aslan's (2017) study, conducted on job satisfaction and burnout levels of staff working in children's houses, we see that gender was not found to be effective on burnout. When the studies on gender and burnout level are examined in the literature, it is seen that there are different findings. While some studies (Izgar 2000), (Girgin 2005), (Ellett 2007) revealed that female participants experience more burnout than male participants, other studies, Tumkaya (1996), Nalbant (2016) and Tastekil (1992) with opposite findings, have reached the conclusion that gender does not lead to a significant difference in the level of burnout. Reaching different results than our findings, Gokcakan and Ozer (1999) found that women experience more burnout than men.

When the studies on the relationship between gender and occupational satisfaction are examined, it is seen that different findings have been reached. Whereas some studies indicate that female employees have higher occupational satisfaction than male workers, there are also other studies (Walker, 1997) showing that being female and/or male is not a determining factor on professional satisfaction. According to Kondrat's (2015) study conducted with 104 child welfare workers, it is concluded that the professional satisfaction of female staff is higher than that of male staff. When we look at the studies that obtained similar results with our research; Sharma et al. (1997)'s study on the professional satisfaction of 29 child welfare employees concluded that demographic variables do not make a significant difference on professional satisfaction (Padyab et al.2013). It is seen that the levels of occupational satisfaction, emotional burnout and personal accomplishment of the participants do not differ at a statistically significant level according to age groups. This situation can be interpreted as special education teachers' age status do not affect their burnout levels and professional satisfaction. When the studies dealing with the relationship between burnout and age are examined, it was seen that there are diverse results in terms of their findings. While most of the studies show a negative linear relationship between age and burnout level (Ergin, 1988), (Lloyd et al., 2002), there are also studies showing that there is no significant relationship between age and burnout level. Parallel to the results of our study, according to the findings of Lizano's (2015) study conducted with 361 child welfare employees and on their occupational satisfaction and burnout levels, no significant difference was found between the burnout level and age of the staff. According to the findings of Abaci's (2004) study that compares job satisfaction and burnout levels of 268 care personnel providing services to people in need of care, no significant difference between the age groups of 20-35 and 36-

61 was found. Again, in the study of Ozgul and Atan (2016), who reached the same results with our study, they stated that burnout levels of teachers did not differ according to age, whereas Yilmaz and Yazici (2014) in their study, titled Examination of burnout levels of teachers and administrators, concluded that there was a statistically significant difference between age factor and burnout level as a result of the analysis performed to determine whether there is a significant difference between the age variable and burnout level. Again, Koruklu et al. (2012) and Otacioglu (2008), who reached different conclusions than our study, reported that the age variable did not affect burnout level.

When literature research on the effect of age variable on professional satisfaction was made, different findings were found. While some studies (Siefert et al. 1991), (Nalbant, 2016), (Karasar, 2005) have shown a positive relationship between age and occupational satisfaction, some others did not find a significant relationship between age and occupational satisfaction. Reaching parallel results to our study, according to the findings of Kocak's (2017) study which was conducted with special education teachers, no significant relationship was found between the age and professional satisfaction of the staff. According to Isıkhani's (2000) study on job satisfaction of social service experts who were selected from national samples, they revealed that the age variable is not a determining factor on experts. According to Butler's (1987) study, which is another study that supports our findings, titled the Factors affecting job satisfaction of social service experts, no significant relationship between job satisfaction and age of staff was found. According to Bozkurt's (1986) study in which they made a research about the needs of social service experts, it was found that age factor did not make a significant effect on the professional satisfaction of the staff. According to the findings of Aslan and Erbay (2017), which investigated the level of occupational satisfaction and burnout of nursing staff and occupational staff working in children's homes in Ankara, it was found that age was not a determining factor in occupational satisfaction of the staff.

Keywords: Special education, job satisfaction, burnout.

Giriş

Günümüzde meslek ve kariyer edinmek insan yaşamının vazgeçilmez unsurlarındandır. İş ve meslek insan ömrünün önemli bir bölümünü içermektedir. Meslek sahibi bireylerin çalışma ortamlarında karşılaştıkları sorunlar ve bireyi psikolojik olarak olumsuz etkileyen durumlar “stres” faktörünün ortaya çıkmasına neden olmakla birlikte, çalışma hayatına farklı beklentilerle başlayan bireylerin tükenmişlik duygusu yaşama olasılıklarını arttırabilmektedir. Stres, "kişilerin fiziksel ve sosyal çevrelerinde uyumsuz şartlar sebebiyle, bedensel ve psikolojik sınırlarının ötesinde kullandığı gayrettir" (Cüceloğlu, 1994: 321). Aynı zamanda stres, bireyin hem kendine, hem de içinde bulunduğu mevcut durumu koşulların etkileşimine bağlı olarak, olayı nasıl yorumladığı ve oluşan olaya nasıl uyum yaptığı ile ilgilidir (Lazarus, 1994: 42). Tanımlarından yola çıkarak özellikle insan ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı iş hayatındaki anlaşmazlıklar, rekabet duygusu, çalışanların bulundukları konumu koruma isteği ve bu konumla birlikte oluşan başarılarını ispat etme çabası bunun yanı sıra toplumda yaşanan rol karmaşaları meslek sahibi bireylerin negatif yönde etkilenmesine ve stres ile birlikte ruhsal anlamda sorunlar yaşamalarına sebebiyet verebilmektedir. Çalışma hayatlarında meydana gelen her türlü olumsuzluk ve stres, bireylerin hem kişisel hem de kurumsal anlamda ciddi sorunlar yaşamasına

sebeplere olabilmektedir. İnsan yaratılışı gereği toplumsal bir varlıktır. Etkileşim içinde olan bireyler hem etkilenme hem de etkileme kapasitesine sahiptir. Kişilerin içinde bulunduğu koşullar ve koşulların ortaya çıkardığı olaylara karşı gösterilen tepkiler, toplumsal reflekslerimiz ve bunları yorumlama tarzımız, toplumsal kabul ve uyum bireysel ve toplumsal stresin kaynaklarıdır (Lazarus, 1994: 42). Öğretmenlik mesleğini yürütmekte olan bireylerin öğretmenlik mesleğinin doğasından da kaynaklanan nedenlerden ötürü genel anlamda diğer meslek dallarında çalışanların ortamlarında yaşadığı ortalama stresten daha çok stres yaşadıkları istatistiksel verilerle desteklenmektedir (Çokluk, 1999). Her şeyden önce seyircisi değil aktörü oldukları kuşakların eğitiminde rol alan, nesillerin nâzımını sağlayan öğretmenlerin görevleri geniş, mesuliyetleri çok ağır oldukları için tükenmişlik duygusu yaşayabilirler. Maslach ve Jackson'a (1981) göre tükenmişlik; insanların iş hayatları gereği karşılaştıkları bireylere karşı duyarsız hale gelmeleri, duygusal açıdan kendilerini tükenmiş hissetmeleri, kişisel başarı seviyelerinin ve yeterlilik hissiyatlarının düşmesi şeklinde kendini göstermiştir. Bu durumda öğretmenler devamlı fedakârlık isteyen, etkili iletişim gerektiren ve duygusal yönden bireyi tüketen bir mesleği icra ettikleri için tükenmişlik yaşama ihtimaliyle daha fazla karşı karşıya kalmaktadırlar (Avcı ve Seferoğlu, 2011). Uluslararası literatüre göre öğretmenlik en stresli meslek dallarında birisidir. Mesleğin stresinden kaynaklı olan tükenmişlik ve tükenmişlikle birlikte ortaya çıkan fizyolojik ve psikolojik problemler öğretmenliğin niteliğini zayıflatmaktadır (Antoniou ve diğ. 2000).

Ülkemizde öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri alanında yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Eğitimin niteliği açısından öğretmenlerde tükenmişlikle ilişkili olan değişkenlerin belirlenmesi son derece önemlidir (Tuğrul ve Çelik, 2002). Bu araştırmada Antalya'daki özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin yaş, cinsiyet, hizmet süresi, görev yapılan kurum türü, mezun olunan bölüm değişkenleriyle ilişkili olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

BULGULAR

Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine, medeni durumlarına, düzenli spor yapma durumlarına ve çocuklarla ilgili olma durumuna göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Independent T test kullanılırken, yaş grupları ve mesleki kıdemlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında One Way ANOVA analizi kullanılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Değişken	Alt değişken	F	%
Cinsiyet	Erkek	24	32,0
	Kadın	51	68,0
Yaş Grubu	23-27 yaş	12	16,0
	28-32 yaş	14	18,7
	33-37 yaş	13	17,3
	38-42 yaş	18	24,0
	42+ yaş	18	24,0
Medeni Durum	Evli	45	60,0
	Bekar	30	40,0
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	27	36,0
	6-10 yıl	9	12,0
	11-15 yıl	15	20,0
	16-20 yıl	8	10,7
	20+ yıl	16	21,3
Düzenli Spor Yapma Durumu	Evet	20	26,7
	Hayır	55	73,3
Velinin Çocuklarla İlgili Olma Durumu	Evet	36	48,0
	Hayır	39	52,0

Katılımcıların %32'si erkek, %68'i kadın, %16'sı 23-27 yaş grubunda, %18,7'si 28-32 yaş grubunda, %17,3'ü 33-37 yaş grubunda, %24'ü 38-42 yaş grubunda, %24'ü 42+ yaş grubunda, %60'ı evli ve %40'ı bekarıdır. Katılımcıların %36'sı 1-5 yıllık mesleki kıdeme sahipken, %12'si 6-10 yıllık mesleki kıdeme sahip, %20'si 11-15 yıllık mesleki kıdeme sahip, %10,7'si 16-20 yıllık mesleki kıdeme sahiptir. Katılımcıların %26,7'si düzenli spor yaparken, %73,3'ü düzenli spor yapmamaktadır. Katılımcıların %48'i velinin çocuklarıyla ilgili olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Mesleki Doyum, Duygusal Tükenme ve Kişisel Başarı Hissi Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Faktör	N	X	Ss
Mesleki doyum	75	3,89	,613
Duygusal tükenme	75	28,59	6,733
Kişisel başarı hissi	75	26,87	4,470

Tablo 2. incelendiğinde, katılımcıların mesleki doyum düzeylerinin orta düzeyin üzerinde yükseğe yakın olduğu, duygusal tükenme düzeyinin orta düzeyde olduğu, kişisel başarı hissinin ise orta düzeyin üzerinde yükseğe yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Mesleki Doyum, Duygusal Tükenme ve Kişisel Başarı Hissi Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Faktör	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Mesleki Doyum	Erkek	24	3,88	,556	-,052	,959
	Kadın	51	3,89	,644		
Duygusal Tükenme	Erkek	24	29,00	6,093	,363	,718
	Kadın	51	28,39	7,063		
Kişisel Başarı Hissi	Erkek	24	26,71	4,885	-,209	,835
	Kadın	51	26,94	4,310		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların Mesleki Doyum, Duygusal Tükenme ve Kişisel Başarı Hissi Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Faktör	Yaş grubu	N	X	Ss	F	p
Mesleki Doyum	23-27 yaş	12	3,88	,853	,453	,770
	28-32 yaş	14	3,96	,540		
	33-37 yaş	13	4,01	,484		
	38-42 yaş	18	3,73	,668		
	42+ yaş	18	3,90	,538		
Duygusal Tükenme	23-27 yaş	12	30,25	9,245	1,436	,231
	28-32 yaş	14	27,00	4,540		
	33-37 yaş	13	29,08	3,989		
	38-42 yaş	18	30,72	8,372		
	42+ yaş	18	26,22	5,472		
Kişisel Başarı Hissi	23-27 yaş	12	28,17	4,428	,543	,705
	28-32 yaş	14	27,64	2,763		
	33-37 yaş	13	26,54	4,274		
	38-42 yaş	18	26,11	5,301		
	42+ yaş	18	26,39	4,984		

Tablo incelendiğinde, katılımcıların mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tartışma ve Sonuç

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %32'si erkek, %68'i kadın, %16'sı 23-27 yaş grubunda, %18,7'si 28-32 yaş grubunda, %17,3'ü 33-37 yaş grubunda, %24'ü 38-42 yaş grubunda, %24'ü 42+ yaş grubunda, %60'ı evli ve %40'ı bekârdır. Katılımcıların %36'sı 1-5 yıllık mesleki kıdeme sahipken, %12'si 6-10 yıllık, %20'si 11-15 yıllık, %10,7'si 16-20 yıllık mesleki kıdeme sahiptir. Katılımcıların %26,7'si düzenli spor yaparken, %73,3'ü düzenli spor yapmamaktadır. Katılımcıların %48'i velinin çocuklarıyla ilgili olduğunu ifade etmektedir.

Çalışmaya katılan bireylerin Tablo 2' deki analiz sonuçları incelendiğinde, mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerine ilişkin tanımlayıcı istatistikleri sonuçları açıklanmıştır. Bulgular sonucunda mesleki doyum düzeylerinin orta düzeyin üzerinde yükseğe yakın olduğu, duygusal tükenme düzeyinin orta düzeyde olduğu, kişisel başarı hissini ise orta düzeyin üzerinde yükseğe yakın olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızdan farklı sonuçlara ulaşan Yılmaz, Yazıcı ve Yazıcı (2014)'nin yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre; katılımcıların tükenmişlik alt boyutlarından duygusal tükenme puanlarının yüksek, kişisel başarı boyutunda ise puanların orta düzeyde olduğu görülmektedir. Amasya Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanları üzerine yapılan bir çalışmada ise, öğretim elemanlarının duygusal tükenmişlik düzeyi düşükken, kişisel başarı algısı ise yüksek düzeydedir (Meral, 2010: 67).

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum özel eğitim öğretmenlerinin cinsiyet durumları tükenmişlik düzeylerini ve mesleki doyumlarını etkilememektedir, şeklinde yorumlanabilir. Çalışmamızla paralellik gösteren Cemaloğlu ve Şahin (2007)'in öğretmenler üzerinde yaptıkları çalışmalarında katılımcıların tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülürken, Özgül ve Atan (2016) 'ın yaptıkları çalışmada da aynı sonuçlara ulaşılarak cinsiyetin tükenmişlik düzeyine etki etmediği görülmektedir. Cinsiyet değişkeninin tükenmişlik düzeyi üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koyan diğer çalışmalara bakıldığında; Aslan (2017)' da çocuk evlerinde çalışan personelin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeyleri üzerine yapmış olduğu çalışmanın bulgularına göre cinsiyetin tükenmişlik üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Literatürde cinsiyet ile tükenmişlik düzeyi üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında farklı bulguların yer aldığı görülmektedir. Bazı çalışmalar (Izgar,2000), (Girgin,2005), (Ellett,2007) kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha çok tükenme yaşadıklarını ortaya koyarken tersi bulguya ulaşan Tümkiye (1996), Nalbant (2016) ve Taştekil (1992) cinsiyetin tükenmişlik düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Bulgularımızdan farklı sonuçlara ulaşan Gökçekan ve Özer (1999), yaptıkları araştırmalarda kadınların erkeklerden daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Araştırma bulguları ile farklı olarak, Maslach ve Jackson (1985); Talmor, Reiter ve Feigin (2005) da, araştırmalarında cinsiyetle tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Cinsiyet ile mesleki doyum ilişkisini ele alan çalışmalara bakıldığında ise farklı bulguların yer aldığı görülmektedir. Bazı çalışmalar kadın çalışanların erkek çalışanlara göre daha yüksek mesleki doyuma sahip olduklarını belirtirken, kadın ve/veya erkek olmanın mesleki doyum üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını (Walker, 1997) ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Kondrat (2015)'in 104 çocuk refahı çalışanı üzerinde yapmış olduğu çalışmaya göre, kadın personelin mesleki doyumunun erkek personelden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmamızla benzer sonuçları elde edilen çalışmalara baktığımızda; Sharma ve ark. (1997)'nin 29 çocuk refahı çalışanının mesleki doyumunu üzerinde yapmış olduğu çalışmaya göre demografik değişkenlerin mesleki doyum üzerinde önemli bir

fark yaratmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Padyab ve ark. 2013). Işıkhani (2000)'ın 160 sosyal hizmet uzmanının iş doyumları üzerine yapmış olduğu çalışmaya göre de, cinsiyetler arası mesleki doyum düzeyleri arasında bir farklılığın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmamızı destekler nitelikte bulgulara ulaşan bir başka çalışma olan Koçak (2017)' in özel eğitim merkezlerinde çalışan personelin iş doyumunu incelediği çalışmaya göre de içsel doyum boyutunda kadın ve erkek personel arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların mesleki doyum, duygusal tükenme ve kişisel başarı hissi düzeylerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu durum, özel eğitim öğretmenlerinin yaş durumları tükenmişlik düzeylerini ve mesleki doyumlarını etkilememektedir, şeklinde yorumlanabilir. Tükenmişlik ile yaş arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara bakıldığında elde edilen bulgular açısından çeşitlilik göstermektedir. Çalışmaların çoğunluğu yaş ile tükenmişlik düzeyi arasında negatif yönlü doğrusal bir ilişki olduğunu gösterirken (Ergin, 1988), (Lloyd ark. 2002), yaş ile tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı bir fark bulamayan çalışmalar da mevcuttur. Araştırmamızın sonucuna paralel olarak Lizano (2015)'nin Kaliforniya'da 361 çocuk refahı çalışanının mesleki doyum ve tükenmişlik düzeyi çalışmasının bulgularına göre, personelin tükenmişlik düzeyi ile yaşları arasında anlamlı bir fark bulunamazken, Abacı (2004)'nın bakıma muhtaç bireylere hizmet sunan 268 bakım personelinin iş doyum ve tükenmişlik düzeylerini karşılaştırdığı çalışmasının bulgularına göre de, 20-35 yaş arasında olanlarla 36-61 yaş arasında olanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yine çalışmamızla aynı sonuçlara ulaşan Özgül ve Atan (2016), yaşa göre öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin farklılaşmadığını belirtirken, Yılmaz ve Yazıcı (2014) 'nın öğretmen ve yönetici öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi başlıklı çalışmalarında ise yaş değişkeni ile tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analizde yaş faktörü ile tükenmişlik düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Yine çalışmamızla zıt yönde sonuçlara ulaşan Koruklu vd., (2012) ve Otacıoğlu (2008) yaş değişkeninin tükenmişlik düzeyine etki etmediğini belirtmişlerdir.

Yaş değişkeninin mesleki doyum üzerindeki etkisine ilişkin literatür araştırması yapıldığında farklı bulgulara rastlanmaktadır. Bazı araştırmalar, yaş ile mesleki doyum arasında pozitif yönlü bir ilişki ortaya koyarken, (Siefert ve ark. 1991), (Nalbant, 2016), (Karasar, 2005) yaş ile mesleki doyum arasında anlamlı ilişki bulamayan çalışmalar da mevcuttur. Çalışmamızla paralel sonuçlara ulaşan Koçak (2017)'in özel eğitim öğretmenleri üzerinde yapmış olduğu çalışmanın bulgularına göre, personelin yaşları ile mesleki doyumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Işıkhani (2000), ulusal örnekleminden seçtiği sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumunu üzerine yapmış olduğu çalışmaya göre, yaş değişkeninin uzmanlar üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını ortaya koymuştur. Çalışmamızı destekler nitelikte sonuçlara bir başka çalışma olan Butler (1987)'nin sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumunu etkileyen faktörler başlıklı çalışmasına göre, personelin iş doyum ile yaş arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Bozkurt (1986)'un sosyal hizmet uzmanlarının ihtiyaçlarını araştırdığı çalışmasına göre de, yaş faktörünün personelin mesleki doyum üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı ortaya konulmuştur. Aslan ve Erbay (2017)'in Ankara'da çocuk evinde çalışan bakım personeli ve meslek elemanının mesleki doyum ve tükenmişlik düzeyini araştırdığı çalışmanın bulgularına göre de, yaşın personelin mesleki doyumunu belirleyici bir faktör olmadığı ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- Abacı, Z.K. (2004). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Saray ve Ayaş Rehabilitasyon Merkezlerinde Bakıma İhtiyaç Duyan Bireylerin Bakımından Sorumlu Personelin İş Doyumu, Tükenmişlik, Stres ve Depresyon Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Antoniou, A.-S.ve Polychroni, F. ve Vlachakis, A.-N. (2006). “Yunanistan’da İlköğretim ve Lise Öğretmenleri Arasındaki mMesleki Stres ve Mesleki Tükenmişlik Cinsiyet ve Yaş Farklılıkları”. Yönetim Psikolojisi Dergisi, 21(7):682-690.
- Aslan, E., Erbay, E. (2017). “Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Bağlı Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanları ve Çocuk Evi Sorumlularının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleri”, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2:535-556.
- Avcı, Ü. ve Seferoğlu, S.S. (2011) “Bilgi Toplumunda Öğretmenin Tükenmişliği: Teknoloji Kullanımı ve Tükenmişliği Önlemeye Yönelik Alınabilecek Önlemler”, Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 9: 13-26.
- Babaoğlu, E. (2007) “İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Tükenmişliğin Bazı Değişkenlere Göre Araştırılması”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14: 55–67.
- Baltaş, A., ve Baltaş, Z., (1993), “Stres ve Başa Çıkma Yolları”, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Butler, B. (1987).” Factors Associated With Job Satisfaction Among Social Workers”, Social Work Research and Abstract, 35(2):12-25.
- Cemaloğlu, N. ve Şahin-Erdemoğlu, D. (2007). “Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(2): 465-484.
- Cüceloğlu, D., (1994), “İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları”, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Çokluk, Ö. (1999). Zihinsel ve İşitme Engelliler Okulunda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerde Tükenmişliğin Kestirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ellett AJ, Ellis JI, Westbrook TM, Dews D. A (2007).”Qualitative Study of 369 Child Welfare Professionals’ Perspectives About Factors Contributing To Employee Retention and Turnover, Children and Youth Services Review, 29(2):264- 281.
- Ergin C.(1988). “Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması. İçinde: Bayraktar R, Dağ İ (editör). VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 1. Baskı. Türk Psikologlar Derneği Yayını, (43)-154.
- Girgin G, Baysal A. (2005). Tükenmişlik Sendromuna Bir Örnek: Zihinsel Engelli Öğrencilere Eğitim Veren Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyi, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 4(4):172-187.
- Gökçakan, Z., ve Özer, R. (1999). Doğu Karadeniz Bölgesindeki İllerde Görev Yapan Rehber Öğretmenlerde Tükenmişlik Düzeyleri, Nedenleri ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. VI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmalarında Sunulan Bildiri, 10-12 Eylül, Eskişehir.
- Işıkhan, V.(2000). Sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumunu, Toplum ve Sosyal Hizmet, 1:38-52.
- Izgar, H(2000). Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyi, Nedenleri ve Bazı Etken Faktörlere Göre İncelenmesi, Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N.(2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 14. Baskı. Ankara, Nobel Yayınevi,1-292.
- Koçak, A.(2017). Bursa İli Özel Eğitim Merkezlerinde Görev Yapan Uzmanların İş Stresi ve İş Doyumlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koruklu, N., Feyzioğlu, B., Kiremit, H. Ö. ve Aladağ, E. (2012) “Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(3): 1813-1831.

- Lizano, L.E, Barak, M.M. (2015).” Job burnout and affective wellbeing: a longitudinal study of burnout and job satisfaction among public child welfare workers”, *Children and Youth Services Review*, 22:18-28.
- Maslach, C. ve Jackson, S. E. (1981) “The Measurement Of Experienced Burnout”, *Journal Of Occupational Behavior*, 2: 99-113.
- Meral, S. (2010). Öğretim Elemanlarının Tükenmişlik Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması: Amasya Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Nalbant, Ş. (2016). Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Çocuk Evleri Bakım Modelinin Toplumsallaşmaya İlişkin Rolü: Kayseri Örneği, Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Otacıoğlu, S.G., (2008) “Müzik Öğretmenlerinde Tükenmişlik Sendromu Ve Etkileyen Faktörler”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15: 103–116.
- Özgül, F. Ve Atan, T. (2016). “Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi (Ordu İli Örneği)”. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2):1002-1016.
- Padyab, M. Richter, J. Nygren, L. Ghazinour, M. (2013).” Burnout among social workers in İran: relations to individual characteristics and client violence”, *Global Journal of Health Science*, 5(4):142-150.
- Salloum, A, Kondrat D.C, Johnco C, Olson K.R.(2015).” The role of self-care on compassion satisfaction, burnout and secondary trauma among child welfare workers”, *Children and Youth Services*, 49:54-61.
- Sharma, J. McKelvey, Hardy, R., Epstein, M.H, Lomax, R., Hruby, P. (1997).”Job satisfaction of child welfare workers in an urban settings: status and predictors”, *Journal of Child and Family Studies*, 6(2):209-219.
- Siefert K, Jayaratne S, Chess W. (1991).”Job satisfaction, burnout and turnover in health care social workers”, *Health and Social Work*, 16(3):193-202.
- Talmor, R., Reiter, S. & Feigin, N. (2005). “Factors relating to regular education teacher burnout in inclusive education”. *European Journal of Special Needs Education*, 20 (2), 215-229.
- Taştekel, S.(1992) .”Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik bakım yöntemleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1):312-327.
- Tuğrul, B ve Çelik, E. (2002). “Normal Çocuklarla Çalışan Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:2 Sayı:12.
- Tümekaya, S.(1996).”Öğretmenlerde Tükenmişlik Görülen Psikolojik Belirtiler ve Başa Çıkma Davranışları, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Walker, C.H. (1997). The Relationship Between Social Support and Professional Burnout Among Public Secondary School Teachers in Northeast Tennessee, Faculty of the Department of Educational Leadership and Policy Analysis, Doctoral dissertation, USA: East Tennessee State University,
- Yılmaz, S.E. , Yazıcı, H. ve Yazıcı, N. (2014). “Öğretmen ve Yönetici Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi” . *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 24: 135-157.